

30 april 2018

Aan:

- het Ministerie van Justitie en Veiligheid, afd. Jeugd
- het Landelijk Overleg Cliëntenraad ("LOC")

Geachte mevrouw C.C.M. Carati en mevrouw C. van Leeuwen,

Geachte mevrouw Bakker en meneer van Woerkom,

Naar aanleiding van een viertal regiobijeenkomsten, bezocht door in totaal 31 personen, zijn 18 nauw betrokken ouders en deskundigen ("De Groep van 18+"¹) erin geslaagd om op 24 april jl een gezamenlijke brief te schrijven aan het LOC. In deze brief heeft De Groep 18+ zijn zorgen uitgesproken over het ogenschijnlijk negeren door het LOC van de adviezen vanuit de universitaire wereld en de jeugdzorg advocatuur. Aldus heeft De Groep van 18+ alsnog verzocht om het door de Erasmus Universiteit Rotterdam ("EUR") opgestelde schema met knel- en verbeterpunten, alsmede alle verbetervoorstellen waarover tijdens het congres Waarheidsvinding in de justitiële Jeugdketen d.d. 10 november 2017 is gestemd, integraal over te nemen in het definitieve actieplan Waarheidsvinding. Al deze voorstellen behoeven echter nadere bezinning en overleg met alle betrokken partijen: ouders, jeugdzorg advocaten, academici, jeugdzorgvertegenwoordigers en het Ministerie.

Vooruitlopend op dit aanvullende overleg wil De Groep van 18+ alsnog een aantal noodzakelijk verbeterpunten benadrukken, die in wettelijke kaders dienen te worden vastgelegd. Wij zouden het op prijs stellen indien onderstaande verbeterpunten integraal door J&V worden overgenomen. Indien dit verzoek wordt afgewezen, vernemen wij graag van J&V waarom (bepaalde) punten niet worden overgenomen.

Toevoeging van een gespecialiseerde advocaat bij OTS

Zodra het onderzoek naar een OTS start voeren ouders een procedure tegen de Staat der Nederlanden. Toevoeging van een gespecialiseerd advocaat op kosten van de staat zou dan ongeacht het inkomen van ouders verplicht moeten zijn. Een advocaat kan er immers op toezien dat ouders een eerlijk proces krijgen.

Toepassing art. 1:263 t/m 265 BW

Ook bij deze procedure moeten de belangen van alle betrokken partijen (de kinderen, GI, en de betrokken ouders/voogden) gelijkelijk worden gewogen. Dit kan worden bereikt door toevoeging van een advocaat (zie hierboven) en het opstellen van officiële toetsingskaders (zie hieronder).

Invoering van een onafhankelijke onderzoeksrechter met het doel

- een in gang gezette (spoed-) OTS/UHP binnen 3 dagen te toetsen aan artikel 800 lid 3 Rv;
- ingeval van OTS of UHP: bij betwisting van in rapporten of verzoekschriften aangevoerde feiten deze te doen onderzoeken en zo nodig te corrigeren voórád de kinderrechter kennis neemt van de zaak.

¹ De oorspronkelijke groep van 18 bestond uit nauw betrokken ouders en/of deskundigen. Al deze mensen hebben eerste hand kennisgemaakt met het fallend jeugdzorg beleid van de afgelopen jaren. De groep is zeer divers maar heeft als gemeenschappelijk doel om op constructieve wijze een bijdrage te leveren aan de verbetering van de jeugdzorg. Als zodanig staat "18+" niet alleen voor constructieve volwassenen van 18 jaar of ouder, maar is ook een uitnodiging voor andere gelijkgezinden om zich bij ons aan te sluiten.

- art. 3.3 Jeugdwet te versterken met niet-ontvankelijk verklaring van de Raad voor de Kinderbescherming of de G.I. indien de Raad of de G.I. zich evident niet onafhankelijk heeft opgesteld jegens de voorgangers in het traject (G.I. c.q. AMHK) en handelt in strijd met de uit art. 3.3 Jw voortvloeiende rechtsplicht.

Wettelijk vastgelegd Vastomlijnd toetsingsmodel voor de kinderrechter

Een vastomlijnd toetsingsmodel voor de rechter is noodzakelijk. Indien de kinderrechter net zoals de straf- en de bestuursrechter met een vastomlijnd toetsingsmodel zou werken, zouden verzoekende instanties weten wat hun te doen stond. Voor inspiratie over de inhoud van een dergelijk kader hoeft niet ver gezocht te worden. Kinderbeschermingsinstanties en kinderrechter zijn toch al gehouden tot naleving van de criteria die uit de rechtspraak van het EHRM voortvloeien. In honderden uitspraken heeft het EHRM een fijnmazig systeem van regels ontwikkeld over de procedurele en materieelrechtelijke eisen die worden gesteld aan de besluitvorming in kinderbeschermingszaken.

Wettelijk vastgelegde uitgewerkte definitie van term waarheidsvinding

Er zou een uitgewerkte definitie van de term waarheidsvinding in artikel 3.3. jeugdwet moeten komen. Deze uitgewerkte definitie moet niet alleen vastleggen dat “feitenonderzoek” moet plaatsvinden, maar ook welke methodieken en soorten onderzoek hiervoor mogen en/of moeten worden gebruikt. Ook moet deze bepaling niet langer alleen zien op de Raad en de GI, maar op alle officiële/erkende betrokkenen in de keten². Daarnaast moet wettelijk vast staan wat de sancties zijn op niet nakoming van deze verplichting. Hierbij zou o.a. aansluiting kunnen worden gezocht bij de “zes minimum kwaliteitseisen” van de kinderombudsman (rapport december 2013). Onder de term “waarheidsvinding” zouden (jeugd-)zorgverleners minimaal verplicht moeten zijn, om aangereikt bewijsmateriaal in ogenschouw te nemen. Net als het Regionaal Tuchtcollege zouden deze instellingen bijvoorbeeld opnames moeten accepteren als geldig bewijsmateriaal, zolang (een representatief deel van de) tekst integraal is uitgeschreven.

De gemeente moet erop toe zien, dat de politie, het Veiligheidshuis, en/of een andere erkende instantie zoals een vrouwenopvang, vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling onmiddellijk melden bij de instantie belast met de uitvoering van artikel 4.1.1. WMO³, en dat de betreffende instantie haar wettelijke taak ook naar behoren uitvoert. Net als bij WOB-verzoeken hebben de gemeenten de verplichting om meldingen die bij hen binnen komen (ongeacht waar) ook automatisch en zelfstandig door te verwijzen naar de eindverantwoordelijke instantie.

Verder moet wettelijk worden herbevestigd, dat de gemeenten eindverantwoordelijk zijn en blijven voor alle facetten van jeugdzorg. In sommige gemeenten wordt (1) de uitvoering van jeugdzorg, (2) de certificering van de betreffende instellingen, en (3) het toezicht op deze instellingen allemaal ge-outsourced. De gemeenten willen zich hierdoor volledig ontdoen van hun verantwoordelijkheid. Wettelijk moet worden vastgelegd, dat de gemeente eindverantwoordelijk is en blijft, voor alle mogelijke wanprestaties van haar onderaannemers. Het staat de gemeente natuurlijk vrij om (contractueel) verhaal te halen op haar onderaannemers of boetes op te leggen, maar het mag niet zo zijn dat kwetsbare jeugdigen en hun ouders tussen wal en schip geraken.

² In het Rapport van de kinderombudsman over Waarheidsvinding van december 2013 stond reeds dat Waarheidsvinding de verantwoordelijkheid is van “de gehele keten”. Op dit moment laten gemeenten allerlei zorginstellingen “certificeren” zonder dat duidelijk is wat die certificering inhoudt. De verplichting tot waarheidsvinding moet rusten op al deze instellingen, om te voorkomen dat eenmaal gemaakte fouten eindeloos door de gehele keten worden gekopieerd.

³ “Artikel 4.1.1.

2. Het AMHK oefent de volgende taken uit:

a. het fungeren als meldpunt voor gevallen of **vermoedens** van huiselijk geweld of kindermishandeling;

b. het naar aanleiding van een melding van huiselijk geweld of kindermishandeling of een vermoeden daarvan, **onderzoeken of daarvan daadwerkelijk sprake is**;

Wettelijk vastgelegde kader voor de normen van het feiten onderzoek

Er moet wettelijk worden verankerd aan welke normen een feitenonderzoek moet voldoen en wie het moet uitvoeren. In het Landelijk Forensisch Kader Diagnostiek Jeugd is goed feitenonderzoek reeds genormeerd. Professor Geert-Jan Stams, forensisch orthopedagoog, gaf tijdens zijn lezing op het congres ook aan dat aansluiten bij het LFKDJ meer dan wenselijk is. De RvdK is al bekend met het LFKDJ. Jeugdzorg Nederland verwijst er wel naar maar gebruikt het nog niet. Raadsonderzoekers en gezinsvoogden /managers dienen de forensische wijze van rapporteren te leren.

Afschaffen van de LIRIK als risicotaxatie instrument

Het is noodzakelijk dat het gebruik van de Lirik als risicotaxatie instrument wordt afgeschaft omdat al jaren bekend is dat hiermee geen risico's worden gemeten en ook de kind veiligheid niet in beeld wordt gebracht. Uit een meta analyse van Assink en van der Put (UVA) blijkt dat actuariële toetsingsinstrumenten veel betere risicotaxaties laten zien dan toetsingsinstrumenten waarin het klinisch oordeel van een professional wordt gevraagd. Zo lang het bij gedegen feiten onderzoek niet ook verplicht wordt gesteld om gebruik te maken van wetenschappelijk onderbouwde instrumenten voor veiligheidstaxatie, risicotaxatie, en behoeftetaxatie die professionals ondersteunen zal OTS/UHP op basis van onderbuik gevoel schering en inslag blijven.

Daarnaast moeten jeugdzorgwerkers terughoudender worden bij het inzetten van maatregelen. Eerst objectief vaststellen wat de daadwerkelijke situatie en gevaren zijn ("feitenonderzoek"), en daarna bezien of de redelijkerwijs te verwachten voordelen van ingrijpen de nadelen ervan (aanzienlijk) overtreffen. In geval van een noodsituatie, zou een tijdelijke maatregel moeten kunnen worden opgelegd, doch alsdan met de verplichting om de noodzaak tot ingrijpen op een zo kort mogelijke termijn te onderbouwen.

Objectieve en waarheidsgetrouwe rapportages op alle niveaus – wettelijk verplicht

Waarheidsvinding begint al in de jeugd- en wijkteams en bij Veilig Thuis. Als daar zaken verkeerd in rapportages komen blijft het ouders en jongeren achtervolgen en worden er verkeerde conclusies getrokken. Daarom moet de norm waaraan goede rapportages moeten voldoen al aan de voorkant van het proces gaan gelden. Alle rapportages moeten standaard voorzien worden met het watermerk "CONCEPT", totdat de opmerkingen van ouders/voogden in de rapportages zijn opgenomen. Ouders en voogden moeten een redelijke termijn krijgen om hun opmerkingen aan te leveren.

Clientondersteuning

Ouders dienen zowel in het vrijwillig kader als bij dwang standaard vooraf goed te worden geïnformeerd over hun rechten en plichten en eventueel te worden doorverwezen naar een gespecialiseerd (jeugdrecht)advocaat. Een recente EHRM-uitspraak geeft aanleiding voor de stelling dat een ouder die bij een kindbeschermingsmaatregel wordt betrokken het recht heeft op juridische bijstand. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt op grond van de EHRM-rechtspraak nadrukkelijk bij de staat. Mogelijke andere vormen van cliëntondersteuning (bijv. door cliëntondersteuner en/of vertrouwenspersonen) moet nader worden onderzocht.

Waarheidsvinding en dossiervorming

Op dit moment bestaat de perceptie, dat uitsluitend de zorgverleners bepalen wat er in een dossier moet worden opgenomen. Hierdoor wordt het wettelijke recht op inzage/afgifte van een kopie van het dossier extreem gefrustreerd. Een hulpverlener die (wellicht of aantoonbaar) wanprestatie heeft gepleegd, kan bewijsmateriaal laten verdwijnen en zich vervolgens beroepen op zijn autonome recht om te bepalen "wat" er in het dossier moet worden opgenomen. Zo heeft o.a. Bureau Jeugdzorg Limburg om die reden "contactjournaals" (met daarin integrale kopieën van alle e-mail

uitwisselingen, telefoonnotities, brieven, en interne en externe verslagen) afgeschaft, en is overgegaan op "logboeken": daarin worden dan slechts summier samenvattingen opgenomen. Dit is in strijd met het Privacyreglement Gecertificeerde Instelling⁴.

Interne en externe Klachtencommissie

Gebleken is dat interne klachtencommissies gevoelig zijn voor de druk die door management wordt uitgeoefend. Ook zijn de procedures veelal nadelig voor cliënten. Zo weigert de interne klachtencommissie van Xonar-Vrouwenopvang een toelatingsbesluit van de instelling, dat aantoonbaar op onwaarheden was gebaseerd, te toetsen. Daarnaast is tegen de uitspraken van interne klachtencommissie (veelal?) geen hoger beroep mogelijk, terwijl melding bij het Meldpunt geen gevolg heeft.

Ook (de procedures bij) externe klachtencommissies moeten onder de loep worden genomen. Zo bestaat de klachtencommissie van het SKJ bij meerderheid uit "vakgenoten" en toetst de commissie per definitie NIET of e.e.a. (veel) beter had gekund. Het SKJ toetst alleen of "de beroepsbeoefenaar bij het beroepsmatig handelen is gebleven binnen de [vage] grenzen van een redelijk bekwame beroepsuitoefening". Hier wordt de lat dus wel erg laag gelegd: het gaat niet om een "bekwame beroepsuitoefening" maar of deze nog redelijkerwijs valt te tolereren van een (wellicht bevriende/bekende) collega. Bovendien voegt het SKJ hier standaard aan toe: "Hierbij wordt rekening gehouden met hetgeen ten tijde van het klachtwaardig handelen in de beroepsgroep als norm of standaard was aanvaard". M.a.w.: zolang gezinsvoogden als "norm of standaard" blijven beweren, dat "waarheidsvinding niet tot hun takenpakket behoort", kan geen enkele gezinsvoogd voor een dergelijk vergrijp een tuchtrechtelijk verwijt worden gemaakt. Dit kan niet de bedoeling van de wetgever zijn geweest.

Niet-gecertificeerd management van zorginstellingen

Op dit moment zijn veel "managers" van zorginstellingen niet (SKJ) gecertificeerd. Hierdoor hoeven zij zich dan ook niet als "redelijk bekwame beroepsbeoefenaar" te gedragen. Sterker nog: zij zijn volstrekt van iedere verantwoordelijkheid gevrijwaard. Zo kan de niet-gecertificeerde algemeen manager van een vrouwenopvang zijn personeel verbieden om feitenonderzoek te doen, en zelfs bedreigen met hun baan als ze dit toch doen, zonder dat hiervoor enige tuchtrechtelijke aansprakelijkheid moet worden afgelegd.

Openbaar register voor managers van zorginstellingen

Het is aanbevelenswaardig indien een openbaar register wordt opgezet van managers bij zorginstellingen met daarin hun nevenactiviteiten. Hierdoor kan belangenverstrengeling worden voorkomen.

Cliëntenraden

Ook de onafhankelijkheid van Cliëntenraden moet onder de loep worden genomen. Zolang (het management) van de instelling zelf mag bepalen wie zitting nemen in deze organen, zal eerder gekozen worden voor de zwakkere, minder mondige, van hen afhankelijke, en/of (gemakkelijk) manipuleerbare cliënt, dan voor een wel gekwalificeerde en onafhankelijke vertegenwoordiger.

⁴ Zie: <https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2017/03/2016-privacyreglement-gecertificeerde-instelling-versie-2-0-11-februari-2016.pdf>

"3.3 Welke persoonsgegevens vallen onder het dossier?

Persoonsgegevens van jeugdigen dienen te worden vastgelegd in het (cliënt)dossier. Het dossier bevat naast gegevens over de jeugdige ook gegevens over andere personen zoals zijn ouders, grootouders, pleegouders, etc.. Zowel gegevens in de computer als de schriftelijke stukken waarin persoonsgegevens over de jeugdige en het gezin verwerkt zijn, behoren tot het dossier.

Hieronder valt ook het contactjournaal. Het opbergen van stukken buiten het officiële dossier of de computer betekent niet dat deze gegevens niet onder dit reglement zouden vallen. Waar iets opgeborgen of opgeslagen wordt, maakt niet uit: als een stuk persoonsgegevens bevat, behoort dit tot het dossier en valt het stuk derhalve onder de werking van dit reglement. Persoonlijke Werkaantekeningen en rapporten die nog in bewerking zijn, zijn niet ter inzage. Zie verder de toelichting bij artikel 11, zesde lid van dit reglement."

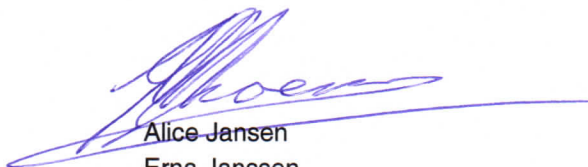
Namens de Groep van 18+

Desiree van Doremalen
dfavdore@caiway.nl

Harry Berndsén
Isolde Brasz
Wilma de Brui
Desiree van Doremalen
Johannes Eleveld
Alfred Groenen
Rianne Hendriks
Vera Hooglugt

Alfred Groenen
agroenen@gmail.com

Alice Jansen
Erna Janssen
Ranada van Kralingen
Yvonne Muijs
Nico Mul
Tjebbe Strubbe
Tineke Voogd
Eduard van der Werk*

* E. v.d. Werk tekent mede namens De Stichting Passage.